

ERTAK TERAPIYASINING LOGOPEDIYADAGI O‘RNI

Abdijalilova Dono Yakubjan qizi

Alfraganus universiteti

Ijtimoiy fanlar fakulteti

Maxsus pedagogika(Logopediya) yo`nalishi

2-bosqich talabasi .

Annotatsiya: Ushbu maqolada ertak terapiyasining logopediyadagi o‘rni, uning pedagogik va psixologik ahamiyati, shuningdek, nutq buzilishlari bilan ishlashda qo‘llanilishi tahlil qilinadi. Ertak terapiyasi bolaning nutq faolligini oshirish, leksik va grammatik tizimini rivojlantirish, tovush talaffuzini yaxshilash hamda psixo-emotsional barqarorlikni ta’minlashda samarali metod sifatida namoyon bo‘ladi. Maqolada dislaliya, alaliya, duduqlanish va umumiy nutq rivojlanmaganligi kabi buzilishlarda ertak terapiyasidan foydalanish usullari bayon qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ertak terapiyasi logopedik mashg‘ulotlar samaradorligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: ertak terapiyasi , logopediya , nutq buzilishi , nutq rivojlanishi , psixo-emotsional rivojlanish , dislaliya , alaliya .

Zamonaviy logopediya amaliyotida nutq buzilishlarini bartaraf etishda an’anaviy mashg‘ulotlar bilan bir qatorda innovatsion va psixologik yondashuvlarga asoslangan metodlardan foydalanish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shunday samarali metodlardan biri - ertak terapiyasi bo‘lib, u bolaning nutqiy, psixologik va ijtimoiy rivojlanishiga kompleks ta’sir ko‘rsatadi. Ertak terapiyasi ayniqsa maktabgacha va kichik maktab yoshidagi

bolalar bilan olib boriladigan logopedik ish jarayonida yuqori natijadorlikka ega.

Ertak terapiyasi tushunchasi va mohiyati

Ertak terapiyasi - bu ertaklar, badiiy obrazlar va syujetlar orqali bolaning ichki kechinmalariga ta'sir etish, nutqiy faoliyatini faollashtirish hamda ijobiy xulq-atvor va kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan psixologik-pedagogik metoddir. Ushbu metodda xalq ertaklari, mualliflik ertaklari yoki maxsus logopedik ertaklardan foydalaniladi.

Ertaklar bolalar uchun tushunarli, qiziqarli va hissiy jihatdan yaqin bo'lgani sababli, ular orqali nutqiy muammolarni bilvosita va majburiyatsiz bartaraf etish imkoniyati yaratiladi.

Ertak terapiyasining logopediyadagi ahamiyati

Logopedik amaliyotda ertak terapiyasi bolalarning nutqiy rivojlanishiga kompleks ta'sir ko'rsatadigan samarali metod sifatida muhim ahamiyatga ega. U bir nechta asosiy yo'nalishda foydali natija beradi:

Nutq faolligini oshirish - bola ertak qahramonlari bilan o'zini qiyoslab, suhbatga faol kirishadi, bu esa muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Leksik va grammatik tizimni rivojlantirish - ertak orqali yangi so'zlar, gap tuzilmalari va ifodalar o'zlashtiriladi, nutqning boyligi va tarkibi kengayadi.

Tovush talaffuzini yaxshilash - maxsus tanlangan ertaklar yordamida muammoli tovushlar mashq qilinadi va talaffuz aniqligi oshiriladi.

Bog'langan nutqni shakllantirish - ertakni qayta hikoyalash, davom ettirish va tahlil qilish orqali bolaning nutqiy muloqoti va fikrlarni ifodalash qobiliyati rivojlantiriladi.

Psixo-emotsional holatni barqarorlashtirish - ertak terapiyasi yordamida qo'rquv, tortinchoqlik va nutqiy negativizm kamayadi, bolaning o'ziga bo'lgan ishonchi oshadi.

Shu tarzda, ertak terapiyasi logopedik mashg'ulotlarda faqat nutq rivojlanishini emas, balki bolaning emotsional va kommunikativ jihatdan barqaror o'sishini ta'minlaydigan metod sifatida e'tiborga loyiqdir.

Nutq buzilishlari bilan ishlashda ertak terapiyasidan foydalanish

Ertak terapiyasi logopedik mashg'ulotlarda turli nutq buzilishlarini bartaraf etishda samarali metod hisoblanadi. U quyidagi nutq buzilishlarida keng qo'llaniladi:

Dislaliya - muammoli tovushlarni to'g'ri talaffuz qilish uchun ertak syujetlari asosida maxsus mashqlar tashkil qilinadi. Bu bolalarga tovushlarni tabiiy va qiziqarli shaklda o'zlashtirish imkonini beradi.

Alaliya - so'z boyligini kengaytirish va nutqni tushunishni rivojlantirish maqsadida ertaklarni o'qish, qayta hikoyalash va qahramonlar bilan muloqot qilish ishlatiladi.

Duduqlanish - ritmik va sokin ertaklar orqali nutqiy taranglik kamayadi, bolaning nutqini tinch va ritmik tarzda ifodalash imkoniyati yaratiladi.

Umumiy nutq rivojlanmaganligi (UNR) - bog'langan nutqni shakllantirish va grammatik tuzilmani mustahkamlash uchun ertaklarni sahnalashtirish, hikoya yaratish va qahramonlar nutqini taqlid qilish kabi faol metodlardan foydalaniladi.

Logoped mashg'ulotlarida ertak terapiyasi o'qish, sahnalashtirish, rasmlar asosida hikoya tuzish va qahramonlar nutqini taqlid qilish usullarini o'z ichiga oladi. Shu tarzda, metod nafaqat nutq buzilishlarini bartaraf etishga, balki bolaning ijodiy va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Ertak terapiyasining pedagogik va psixologik afzalliklari

Ertak terapiyasi logopedik mashg'ulotlarda nafaqat nutqni rivojlantirish, balki bolaning pedagogik va psixologik jihatdan o'sishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Uning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

Bolaning yosh va individual xususiyatlariga moslashuvchanligi - ertaklarni tanlash va mashgʻulotni tashkil etish bolalarning yoshi, qiziqishlari va nutqiy darajasiga mos holda amalga oshiriladi.

Majburiyliksiz va qiziqarli oʻquv muhiti yaratishi - ertaklar orqali mashgʻulotlar oʻyin, hikoya va ijodiy faoliyat shaklida olib boriladi, bu esa bolaning motivatsiyasini oshiradi.

Logoped va bola oʻrtasida ijobiy emotsional aloqani mustahkamlashi - ertak orqali oʻqish va suhbatlar bolaning logopedga boʻlgan ishonchini oshiradi, emotsional qulay muhit yaratadi.

Ijodiy fikrlash va tasavvurni rivojlantirishi - ertaklarni qayta hikoyalash, sahnalashtirish va qahramonlar nutqini taqlid qilish orqali bolalar ijodiy fikrlash, tasavvur va mantiqiy tafakkur koʻnikmalarini rivojlantiradi.

Ertak terapiyasi logopedik mashgʻulotlarni nafaqat nutqiy, balki pedagogik va psixologik jihatdan samarali qilishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, ertak terapiyasi logopedik ish jarayonida muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega boʻlgan samarali metod hisoblanadi. Ushbu metod bolaning nutqiy rivojlanishini tabiiy va qiziqarli shaklda taʼminlaydi, psixologik toʻsiqlarni kamaytiradi va logopedik mashgʻulotlar samaradorligini oshiradi. Shu sababli ertak terapiyasidan logopediya taʼlimi va amaliyotida keng foydalanish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Rahmonova D.X. **Logopediya asoslari.** - Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
2. Nurmatova M.A. **Bolalar nutqini rivojlantirish metodikasi.** - Toshkent: Oʻqituvchi, 2020.
3. Vaxidova G.Sh. **Maxsus pedagogika va logopediya.** - Toshkent, 2018.
4. Ismailova Z.K. **Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish.** - Toshkent, 2021.

